ДОКЛАД

ДОСТЪП ДО ТРУДОВИЯ ПАЗАР НА БЪЛГАРИЯ НА ЧУЖДЕНЦИ, ГРАЖДАНИ НА ТРЕТИ ДЪРЖАВИ.

Сред водещите предизвикателства, пред които е изправен строителният сектор е задълбочаващата се тенденция на недостиг на кадри на всички нива от строителното производство. Един от възможните механизми за преодоляването на този проблем е вносът на работници от държави извън Европейския съюз, тъй като действащата нормативна уредба в Република България дава възможност на българските работодатели да наемат на работа граждани на трети държави.

В стратегически план, темата е включена в Основните политики за развитие на КСБ през 2019 г., приети на Общо събрание на Камарата от 22 ноември 2018 г., както и в разработения План за 2019 г. на постоянната Комисия за работа с Министерство на труда и социалната политика.

До настоящия момент към Камара на строителите са отправени две предложения за оказване на съдействие и посредническа дейност при наемане на работа в Република България от страна на:

1. **Агенция за работа „РИМАН“ ЕООД** чрез предоставяне на посреднически услуги на пазара на труда, насочени към работодатели от строителния сектор **за наемане на работна сила на лица от български произход, граждани на Украйна.**

2. **Г-н Георги Иванов, почетен консул на Бангладеш в България.** На територията на Народна република Бангладеш са налице голям брой строителни работници с опит в изпълнението на строителни обекти във и извън страната /Сингапур, Мианмар и др./, особено такива, специализирани във ВиК сектора и водачи на строителни. Част от тези работници имат познания по английски език в резултат от работата си в други държави.

   Контактни данни на г-н Георги Иванов:
   GSM: +359 887 918 930
   E-mail: hcbdbg@gmail.com

В случай на интерес от страна на български строителни компании за внос на работна ръка от държави извън Европейския съюз, Камара на строителите в България може да окаже необходимото съдействие за установяване на двустранни контакти.

НОРМАТИВНА УРЕДБА - Указания на Агенция по заетостта

Правото на работа в Република България на граждани на трети държави е регламентирано в Закона за трудовата миграция и трудовата мобилност (ЗТМТМ) и подзаконовите актове за неговото прилагане.

ЗТМТМ поставя определени изисквания и ограничения за достъп до пазара на труда за граждани на трети държави. Те могат да извършват дейност в България само ако пребивават на законно основание на територията на страната, което се удостоверява със съответното разрешение за пребиваване, издадено от Министерството на вътрешните работи, **и/или след издаване на съответно разрешение от изпълнителния директор на Агенцията по заетостта за достъп до българския пазар на труда.**

В ЗТМТМ са предвидени различни режими и процедури за достъп до пазара на труда в зависимост от заетостта, която желаят да упражняват работниците-граждани на трети държави на територията на страната.

Съгласно действащото законодателство приемът на чужденци за работа в България се извършва на индивидуален принцип и е обвързан с наличието на разрешение за достъп до пазара на труда за конкретен работодател и за конкретно работно място.

ПРОЦЕДУРИ:

I. Агенция по заетостта предоставя разрешение за достъп до пазара на труда в случаите на:

<u>УПРАЖНЯВАНЕ НА ТРУДОВА ЗАЕТОСТ ВЪВ ВРЪЗКА С ИЗДАВАНЕ НА “ЕДИННО РАЗРЕШЕНИЕ ЗА ПРЕБИВАВАНЕ И РАБОТА” ОТ ОРГАНИТЕ НА МВР</u>

Единното разрешение за пребиваване и работа /ЕРПР/ се издава от Министерството на вътрешните работи съгласно чл. 24и Закона за чужденците в Република България /ЗЧРБ/. В него се съдържа и предоставеното от изпълнителния директор на Агенцията по заетостта решение за достъп до българския пазар на труда.

ЕРПР се издава на граждани на трети държави, които кандидатстват за разрешение за пребиваване с цел работа. Това са лица, наети по трудово правоотношение по смисъла на Кодекса по труда от местен работодател, който за целта е подал заявление в Агенция по заетостта.

I. Условия за достъп до пазара на труда.

Достъпът до пазара на труда се разрешава за заемането на длъжности, за които по закон не се изисква българско гражданство:

1. След проведено от работодателя предварително проучване на пазара на труда /пазарен тест/, доказващо по категоричен начин, че националният пазар на труда не предлага подготвени местни лица.

*Работодателят следва да е извършил предварително **проучване на пазара на труда /пазарен тест/** и да е представил доказателства, че активно е търсил в*

предходен период /не по-малък от 15 дни и не по-голям от 3 месеца/ непосредствено преди подаване на заявлението, в рамките на пазара на труда нужния му специалист, чрез обяви в националните и местните средства за масово осведомяване, включително в дирекция „Бюро по труда" по месторабота, съдържащи информация за обективните изисквания за заемане на длъжността и спецификата на дейността; възнаграждението и другите социални придобивки. Резултатите от проведеното предварително пазарно проучване се използват от АЗ за установяване на обективната невъзможност на работодателя да наеме на свободното работно място по трудово правоотношение български граждани или чужденци с приравнени на техните права с исканата професия, специалност и/или квалификация, включително няма възможност за своевременното обучение на нужните на работодателя кадри.

2. При условие, че в предходните 12 месеца общият брой на работещите за местния работодател чужденци **не надвишава 20 сто от средносписъчната численост на наетите по трудово правоотношение български граждани** и с приравнени на техните права, а за **малките и средни предприятия по смисъла на чл. 3, ал. 1, т.1 от Закона за малките и средните предприятия – 35 на сто.**

3**.** Когато предлаганите условия на труд и заплащане **не са по-неблагоприятни** от условията за българските граждани за съответната категория труд;

4. Когато чужденецът притежава специализирани знания, умения и професионален опит, необходими за съответната длъжност, за което се представят официални документи, легализирани по съответния ред.

При кандидатстване за първоначален достъп до пазара на труда, чужденецът пребивава извън територията на Р България и не следва да притежава валидна виза за краткосрочно пребиваване, издадена от службите на МВнР.

II. Необходими документи и изисквания към тях за предоставяне на ново разрешение:

1. Заявление по образец

2. Обосновка на искането. В него работодателят извършва анализ на проведеното от него предварително пазарно проучване, посочва фактите и обстоятелствата, налагащи наемането на работника-гражданин на трета държава, мотивира отказа си да наеме български граждани или чужденци с приравнени на техните права с исканата професия, специалност и/или квалификация. Към обосновката се прилагат копия от обяви в местни и национални средства за масово осведомяване, интернет и др.

3. ***Документи за образование, специалност, правоспособност, професионална квалификация и опит на работника - гражданин на трета държава, легализирани по съответния ред, придружени със заверен от нотариус или от Дирекция „Консулски отношения" на МВнР превод на български език*** и съответстващи на изискванията за заемане на длъжността, както това е посочено в информацията по чл. 4, ал. 3, т. 1 от ППЗТМТМ, съгласно Националната класификация на професиите и длъжностите, 2011 г. (НКПД)

Професионалните умения и опит на чужденеца се удостоверяват с документ за трудов стаж, издаден от компетентен орган на съответната държава, в който са посочени работодателят, трудовият и професионалният стаж и заеманата длъжност.

4. Справка-декларация за работещите във фирмата работници – граждани на трети държави, наети по трудов договор, с посочени имена по паспорт, дата на раждане, гражданство, основание и срок за пребиваване, подписана от работодателя;

5. Справка-декларация за средносписъчната численост на наетите по трудово правоотношение български граждани, граждани на държава - членка на Европейския съюз, на държава - страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство, и на Конфедерация Швейцария - в предходните 12 месеца (по месеци), подписана от работодателя.

6. Декларация на работодателя, че са спазени условията на чл. 7, ал. 1, т. 3 ЗТМТМ. В декларацията следва да е посочено името на конкретния чужд гражданин. Образец на декларацията е публикуван на официалната страница на АЗ в интернет;

7. Други документи, които се изискват съгласно българското законодателство за заемане на посочената от работодателя длъжност, когато такива са необходими.

8. ***Заверено от работодателя копие на срочен трудов договор, сключен по условията на българското законодателство, за длъжност с код по НКПД***, подписан от страните и влизащ в сила от датата на издаване на документа за пребиваване на работника - гражданин на трета държава, и ***копие от длъжностната характеристика, когато е неразделна част от договора.***

В трудовия договор следва да са определени задълженията на страните относно разходите за квартира, медицински лечение, застраховки, транспорт от и до държавата, където е обичайното местоживеене на работника-гражданин на трета държава;

9. ***Документ, че са изпълнени условията за упражняване на професия, включена в Списъка на регулираните професии в Република България***, приет с решение на Министерския съвет на основание чл. 3 от Закона за признаване на професионалните квалификации.

10. ***Копие от страницата на документа за задгранично пътуване със снимката и личните данни на работника - гражданин на трета държава.***

При необходимост за удостоверяване на условията за предоставяне на разрешението, Агенцията по заетостта може да изиска и допълнителни документи, за което работодателят се уведомява писмено и се определя срок за представянето им

ПРОЦЕДУРНА ПОСЛЕДОВАТЕЛНОСТ

1. Предоставяне на разрешение на АЗ за достъп до пазара на труда:

Изпълнителният директор на Агенцията по заетостта взема решение за предоставяне на разрешението **в 20-дневен срок** от подаване на заявлението, като уведомява писмено вносителя. При констатирани пропуски и нередности на документите АЗ уведомява писмено работодателя, като му определя **15-дневен срок** за

отстраняването им. Срокът спира да тече до получаването на допълнителните документи. В случай, че не може да се представят документите в указания срок, работодателят може да оттегли заявлението с писмено уведомление до Агенцията по заетостта и впоследствие може да ги внесе отново.Постъпилите документи във връзка с предоставяне на разрешенията, включително по оттеглените от вносителя заявления, не подлежат на връщане.

Решение на Агенция по заетостта се предоставя след заплащане на такса, и представяне на документ за извършен превод по банков път. За издаване или продължаване срока на разрешение за достъп до пазара на труда на работник-гражданин на трета държава, **работодател внася такса в размер 100 лв.**

Разрешението на АЗ се предоставя **за срок до 1 година**, а когато срокът на трудовия договор е по-малък от една година, разрешението се издава за срока на продължителността на договора. **Срокът на разрешението може да бъде продължаван до 12 месеца, когато са налице основанията за първоначалното му предоставяне и няма прекъсване в заетостта, като общата продължителност не може да надвишава три години.**

При предсрочно прекратяване на трудовото правоотношение с чужденеца, работодателят уведомява писмено Агенцията по заетостта в 3-дневен срок от датата на прекратяване на заетостта.

В случаите на предсрочно прекратяване на трудовото правоотношение, както и след достигане на максималната продължителност на заетостта, заявление за ново решение за достъп до пазара на труда може да се подаде след **3-месечно прекъсване между изтеклия и искания нов начален срок на заетост** за гражданина на трета държава.

2. Кандидатстване за издаване на виза тип "D" пред органите на МВнР. Работодателят има ангажимент да информира чужденеца с копие от решението на АЗ за достъп до пазара на труда. Чужденецът следва да подаде в най-близкото дипломатическо или консулско представителство на Република България съответните документи за получаване на виза тип "D". Условията и реда за издаване на визи са регламентирани в Наредбата за условията и реда за издаване на визи и определяне на визовия режим, като компетентен орган е Министерство на външните работи.

3. Подаване на документи в Дирекция Миграция на МВР за пребиваване с цел работа: Чужденецът е задължен след влизане на територията на Р България с виза тип "D" или получаване на решението на АЗ /при продължение на заетостта/ да подаде документи за издаване на „Единно разрешение за пребиваване и работа" пред органите за контрол на чужденците.

Без получаване на решение от МВР той няма право да започва работа при работодателя си. За започване на работа чужденецът следва да е получил документа /карта пластика/, като сроковете за неговото издаване са съобразно заявения вид услуга.

4. Уведомяване на ИА „Главна инспекция по труда" /ИА ГИТ/: В 7-дневен срок от действителното започване на работа на чужденците, работодателите са длъжни да уведомят съответната териториална дирекция на ИА ГИТ, като попълват специални

бланки по образец, публикувани на официалната страница на ИА ГИТ(http://www.gli.government.bg/page.php?c=66). ИА „Главна инспекция по труда" осъществява специализирана контролна дейност във връзка със заетостта на чужденци на територията на Република България, в рамките на която контролните органи имат право да посещават всички обекти, където се осъществява работа, както и да изискват лични документи, включително и от пребиваващите и работещите там чужденци.

II. ЗАЕТОСТ НА ЛИЦА ОТ БЪЛГАРСКИ ПРОИЗХОД

Граждани на трети държави, които са лица от български произход и законно пребивават на територията на Р България, могат да упражняват заетост на територията на Р България без разрешение за работа и след регистрация в Агенция по заетостта /АЗ/ до получаване на разрешение за постоянно пребиваване на територията на Р България.

"Лице от български произход" е лице по смисъла на § 1, т. 6 от допълнителните разпоредби на Закона за чужденците в Република България /лице, на което поне единият възходящ е българин/.

I. Условия за регистрация на заетостта.

Регистрацията заетостта се извършва при спазване на следните условия:

1. Гражданинът на трета държава е лице от български произход и притежава удостоверение за български произход, издадено от Държавната агенция за българите в чужбина /ДАБЧ/;
2. Гражданинът на трета държава законно пребивава на територията на Р България.
3. Чужденецът има трудов договор, сключен по условията на българското законодателство с местен работодател, сключен за срок от минимум шест месеца, съгласно чл. 11, ал. 5 от Правилника за прилагане на ЗЧРБ.

II. Необходими документи и изисквания към тях за извършване на регистрацията:

1. ***Декларация по образец – Приложение № 5*;**

Декларацията се подава в **2 екземпляра** в оригинал, с описани приложени документи, подпис и печат от работодателя. На гърба се съдържа списък на чужденците, с посочени имена на български и език и латиница, дата на раждане, № на паспорта, длъжност и продължителност на заетостта /от…….. до……./.

Началото на заетостта е преди подаване на декларацията от работодателя. Продължителността на заетостта е съобразена със срока на сключеният трудов договор, който не може да бъди по-кратък от 6 месеца.

2. ***Декларация на работодателя, че са спазени условията на чл. 7, ал. 1, т. 3 ЗТМТМ*.** В декларацията следва да са посочени имената на конкретните чужди граждани. Образец на декларацията е публикуван на официалната страница на АЗ в интернет;

3. ***Други документи, които се изискват съгласно българското законодателство за заемане на посочената от работодателя длъжност***, когато такива са необходими.

4. ***Заверено от работодателя копие на срочен трудов договор, сключен по условията на българското законодателство, за длъжност с код по НКПД***, подписан от страните.

5. Документ, че са изпълнени условията за упражняване на професия, включена в Списъка на регулираните професии в Република България, приет с решение на Министерския съвет на основание чл. 3 от Закона за признаване на професионалните квалификации. Списъкът на регулираните професии е публикуван на http://nacid.bg/sites/qual/index.php?id=21;

6. ***Копие на удостоверението за български произход, издадено от ДАБЧ;***

7. Копие от страницата на документа за задгранично пътуване със снимката и личните данни на работника - гражданин на трета държава.

III. Процедурна последователност

1. Регистрация на заетостта в Агенция по заетостта:

Регистрацията на заетостта на лицата от български произход се извършва **в 7-дневен срок от подаване на декларацията** и се потвърждава чрез заверка на декларацията от изпълнителния директор на АЗ, като на вносителя се връща заверен екземпляр. Процедурата е регистрационна, не е предвидено издаване на изрично разрешение на АЗ за достъп до пазара на труда на конкретните чужденци, посочени в Декларация № 5 и съответно не се изисква заплащане на такса по чл. 7, ал. 8 от ЗТМТМ.

2. Уведомяване на ИА „Главна инспекция по труда" /ИА ГИТ/:

В 7-дневен срок от действителното започване на работа на чужденците, работодателите са длъжни да уведомят съответната териториална дирекция на ИА ГИТ, като попълват специални бланки по образец, публикувани на официалната страница на ИА ГИТ(http://www.gli.government.bg/page.php?c=66).